

Додаток
до розпорядження голови обласної
державної адміністрації
від 25.03.2021 № 328/2021-р

І Н Ф О Р М А Ц І Я

про стан функціонування системи позашкільної освіти як складової
ефективності освітнього процесу

На 01 березня 2021 року в області функціонує 67 закладів позашкільної освіти, з них:

24 – дитячо-юнацькі спортивні школи, підпорядковані місцевим органам управління освітою;

38 – комплексні/профільні будинки творчості учнівської молоді, станції туристів, техніків, юннатів та інші;

4 – обласні центри позашкільної освіти;

1 – державний центр естетичного виховання учнівської молоді.

Координацію й організаційно-методичний супровід позашкільної освіти і виховання школярів в області забезпечують 5 профільних позашкільних закладів: обласні центри науково-технічної творчості, туризму і краєзнавства, фізичного виховання, еколого-натуралістичний центр та державний центр естетичного виховання учнівської молоді.

У закладах позашкільної освіти займається 45814 дітей, що становить 35% від загальної кількості дітей віком від 6 до 17 років. У минулому році цей показник становив 37%, у 2019 – 39%, 2018 році – 40 відсотків.

Спостерігається щорічне зменшення контингенту вихованців у закладах позашкільної освіти. Однією з причин такого стану є функціонування широкої мережі закладів приватної форми власності, які також надають послуги позашкільної освіти.

Крім того, за останній рік відбулися зміни у мережі закладів позашкільної освіти. Їх кількість зменшилася із 74 до 67. У зв'язку із процесами децентралізації, формуванням територіальних громад продовжується оптимізація мережі закладів шляхом злиття, об'єднання невеликих профільних центрів. На сьогодні лише у 28 із 60 територіальних громадах функціонують заклади позашкільної освіти.

Така ситуація свідчить про невиконання пункту 6 статті 14 Закону України “Про освіту”, який передбачає, що органи місцевого самоврядування створюють умови для доступності позашкільної освіти шляхом формування, утримання та розвитку мережі закладів позашкільної освіти відповідно до освітніх, культурних, духовних потреб та запитів населення.

На сьогодні надання послуг позашкільної освіти в окремих громадах, де немає позашкільних закладів, здійснюється частково обласними центрами позашкільної освіти та шляхом організації гуртків при закладах загальної середньої освіти. Однак це не забезпечує у повному обсязі конституційного права дитини на здобуття позашкільної освіти.

Тому керівники органів місцевого самоврядування, де не створено таких закладів, зобов'язані забезпечити рівний доступ усіх дітей до послуг позашкільної освіти незалежно від того де живе дитина: чи в адміністративному центрі, чи у віддаленому селі громади.

За напрямками позашкільної освіти, у розрахунку від загальної кількості охоплених дітей, гуртковою роботою охоплено:

15,3% дітей – у гуртках художньо-естетичного спрямування;

10,7% – фізкультурно-спортивного;

6,9% – науково-технічного;

3,2% – туристсько-краєзнавчого;

3,4% – еколого-натуралістичного;

2,5% – дослідно-експериментального;

2,6% – інші.

Ефективним та якісним показником результативності діяльності гуртків та кожного окремого вихованця, стимулом до розвитку та самоствердження школярів у середовищі однолітків є обласні масові заходи. Вони відображають стан розвитку дитячої та юнацької творчості в регіонах. Щорічно кількість учасників таких заходів зростає. У 2018 році проведено близько 100 обласних масових заходів, у яких взяли участь понад 35 тисяч дітей, у 2019 році – 120 із залученням понад 37 тисяч дітей. Винятком став 2020 рік через карантинні обмеження, проте заклади позашкільної освіти зуміли переформатувати свою роботу та забезпечили проведення обласних масових заходів у форматі онлайн. Проведено близько 120 заходів, якими охоплено понад 36 тисяч дітей.

Забезпечується участь дітей у всеукраїнських та міжнародних масових заходах, де вихованці закладів позашкільної освіти області систематично здобувають призові місця.

Варто відзначити, що з художньо-естетичного напрямку вже вісім років поспіль наша область посідає перше місце.

За результатами II етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Хмельницького територіального відділення Малої академії наук України 237 переможців отримали одноразову обласну премію, п'ятеро юних науковців отримали премії обласної державної адміністрації “За вагомі досягнення молоді у різних сферах суспільного життя” у номінації “За наукові досягнення”.

Юні науковці Хмельниччини є активними учасниками різноманітних всеукраїнських інтелектуальних змагань, де виявляють високий рівень підго-

товки та творчі здібності. Протягом 2020 року у 6 всеукраїнських заходах взяло участь 1443 учасники, серед яких 621 переможець. Стипендії Президента України отримали троє переможців Малої академії наук.

Обласні команди гуртків науково-технічного напрямку взяли участь у 20 всеукраїнських змаганнях та здобули 80 призових місць в особистому заліку. За підсумками виступів вихованців Хмельницька область посіла перше місце за результатами якісних показників та друге – за результатами участі.

Учнівська молодь активно залучається до участі у всеукраїнських і міжнародних еколого-натуралістичних конкурсах, науково-освітніх проєктах, природоохоронних акціях та операціях. Зокрема, вихованці гуртків Хмельницького обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді на базі Староушицького ліцею Кам'янець-Подільського району взяли участь у першому етапі екологічного конкурсу “Вчимося сортувати”, який було організовано на Всеукраїнському рівні громадськими організаціями “Український центр європейської політики” та “Україна без сміття” за підтримки Британського посольства в Україні, та були визнані переможцями.

Вихованці гуртка “Юні орнітологи” Голосківського ліцею взяли активну участь у VII Всеукраїнському експедиційно-польовому зборі команд юних зоологів на Черкащині та здобули II місце у конкурсі-представленні власних досліджень.

В області забезпечено проведення туристсько-краєзнавчої (у тому числі експедиційної, музейної, екскурсійної), туристсько-спортивної, науково-дослідницької, військово-патріотичної діяльності серед учнівської молоді та студентів.

Вихованці гуртків вищезазначених напрямів є постійними учасниками та переможцями всеукраїнських конкурсів краєзнавчо-дослідницьких робіт Всеукраїнської краєзнавчої експедиції учнівської молоді “Моя Батьківщина – Україна”, екскурсиводів музеїв закладів освіти “Край, в якому я живу”, фотовиставок до Дня Соборності України, Всеукраїнських змагань зі спортивних туристських походів серед учнівської/студентської молоді, Чемпіонатів України серед юнаків з велосипедного туризму, зі спортивного туризму (водний туризм) тощо.

У 2019 році рій “Несамовиті орли” з м. Шепетівка, який представляв Хмельницьку область у III (Всеукраїнському) етапі дитячо-юнацької військово-патріотичної гри “Джура-2019: Самарська Січ” посів 1 місце у змаганнях із саперної та фізичної підготовки, 4 – у змаганнях “Стрільба” (з пневматичної гвинтівки), 7 – у змаганнях “Впоряд”, “Рятівник” та “Смуга перешкод”. У змаганнях “Стрільба” було відзначено учасника рою МУГИЛЯ Назара, а ройовий ШАМРАЙ Андрій став переможцем у змаганнях з workout.

Науково-методичний центр виховної роботи та позашкільної освіти Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти здійснює інформаційно-методичну, науково-педагогічну координацію діяльності педагогічних працівників закладів позашкільної освіти області.

Актуальною формою роботи є всеукраїнські конкурси професійної майстерності працівників закладів позашкільної освіти “Джерело творчості”, конкурс рукописів, конкурс-захист інноваційної моделі науково-методичної роботи позашкільного навчального закладу, обласний конкурс педагогічної творчості “Освіта Хмельниччини на шляху реформування” у номінації “Позашкільна освіта”. У 2020 році маємо 3 призових місця на Всеукраїнському конкурсі “Джерело творчості”.

Здійснюється координація дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського, обласного рівнів.

Статус експериментальних закладів всеукраїнського рівня мають Чемеровецький Будинок школярів, комунальний заклад Дунаєвецької міської ради “Будинок творчості школяра”, на базі якого було проведено всеукраїнський семінар.

Продовжується дослідно-експериментальна робота всеукраїнського рівня за темою “Створення моделі освітнього простору позашкільного закладу в умовах децентралізації” на базі Палацу творчості дітей та юнацтва м. Хмельницький.

Важливим напрямом науково-методичної роботи є вивчення, узагальнення, поширення педагогічного досвіду на всеукраїнському рівні.

Актуальною формою роботи є авторські творчі майстерні керівників гуртків, методистів позашкільних навчальних закладів.

Разом з тим, потрібно звернути увагу на відсутність необхідних фінансових та матеріальних ресурсів для розвитку позашкільної освіти та умов для створення інклюзивного середовища, недостатній соціальний статус працівника позашкільного закладу та відсутність сучасних стимулів для заохочення молодих педагогів, брак кадрів для гуртків, нерівномірний доступ до позашкільної освіти для вихованців міст та сільської місцевості.

Над вирішенням цих питань мають працювати районні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування та заклади позашкільної освіти.

Керівник апарату
адміністрації

Оксана ВЖЕШНЕВСЬКА